

φλοδορ, καθ' ἣν οἱ χρυσταλλοπαγεῖς σχιστέλιθοι βεθ-
μηδὸν λαμβάνουσιν ὄψιν (μεταβιβάνουσιν) προϊόντος τοῦ
χρόνου εἰς καθαρῶς ὑδατογενῆ πετρώματα καὶ Ζ') τὴν
λιθαστραχοφόρον (περὶ ἧς ἄλλοτε ἐν ἰδιαιτέρῳ ἄρθρῳ),
καθ' ἣν πλούσιαι καὶ παχύσκιαι δάση ἀνθρώπων φυτῶν
ἐκαλύπτον τὴν ἐπιφάνειαν τῆς τότε χέρσου ἀπὸ τοῦ
ισημερινοῦ ἄχρι τῶν πόλων. Τὰ λείψανα τῶν δασῶν τού-
των καταβυθισθέντα καὶ ἐπιγκλυθέντα ὑπὸ ζυμῶν καὶ
χροακῶν, ἀπηνθρακώθησαν καὶ μετεβλήθησαν εἰς λι-
θάνθρακα, οἵτινες εἶνε εἰς τῶν πρώτων προαγόντων
τοῦ καθ' ἡμᾶς πολιτισμοῦ. (ἔπειτα)

Η ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ

Τ ΠΣ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ὑπὸ Χ. Π. ΚΟΡΥΛΛΟΥ

(**Ἀπάντησις εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Α. Philippson**
γραφέντα)

(Συνέχεια τοῦ προηγ. φύλλου)

Ὁ κ. Philippson ἀναίρει εὐτυχῶς αὐτὸς ἐ-
αυτὸν διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἱστορικῶν πληροφο-
ριῶν. Ἐνῶ δηλ. λέγει ὅτι πολυάριθμα στίφη
Σλαύων ἐπλημμύρισαν τὴν Πελοπόννησον καὶ
ἀπώθησαν τοὺς ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ ἀποδεκατισθέν-
τας κατοίκους εἰς τὰς ὄχρωσμένας πόλεις, προ-
στήθισιν ἀμέσως κατωτέρω ὅτι, μεθ' ὅλην τὴν
ἐλάττωσιν τοῦ πληθυσμοῦ, ἕνεκα τῆς *ὑπερπλη-
ρώσεως* τῶν πόλεων, ἀπεστάλησαν ἐκ τούτων ἀ-
ποικοὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς συμπλήρω-
σιν τῶν διὰ τῆς πανώλης ἐπισήμως ἐλαττωθέν-
των κατοίκων τῆς πρωτεύουσας. Ἴνα συμπλη-
ρωθῇ δὲ ὁ δεινῶς δεκατισθεὶς πληθυσμὸς τῆς
Κωνσταντινουπόλεως ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις,
ἐπὶ Κωνσταντίνου Ε' τοῦ Κομνηνίου, καθ' ἧς
ἡ Κωνσταντινούπολις ἦν ἡ πρωτεύουσα τοῦ κό-
σμου ὀλοκλήρου, ἀπητοῦντο πολλοὶ τῶν ἀνθρώ-
πων μυριάδες (α). Ἐάν δ' ἐν Πελοποννήσῳ ἔ-
πιπρχον τοιαῦται διαθροίαι, καὶ ὑπῆρχον τῶ
ἴντι καθ' ἣ ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ καὶ ὁ κ. Phil-
ippson ἀνομολογεῖ, μεθ' ὅλην τὴν ἐκ τῆς πανώλης
πανωλεθρίαν, βεβαίως πρῶτον αὐτῶν μέλημα θὰ
ἦτο ἡ ἐξασφάλισις τῆς ἰδίας αὐτῶν χώρας καὶ ἡ
ἀπώθησις τῶν Σλαύων, ἐάν οὗτοι εἰσῆρχοντο ὡς
ἐχθροὶ καὶ ἐπεζύτουσαν τὴν διὰ τῶν ὄπλων ὑπο-
δούλωσιν τῆς Πελοποννήσου. Τὸ ἀληθές εἶνε ὅτι
πράγματι οἱ Σλαῦοι κατέλαβον οὐκ ὀλίγα μέρη
ἐλληνικῶν χωρῶν (οὐχὶ δὲ μόνον Πελοποννησι-

ακῶν) καὶ ἰδίως ἐκτὸς τῶν πόλεων, ἀλλὰ κατέ-
λαβον ταῦτα εἰρηνικῶς πρὸς νομὴν τῶν κτηνῶν
αὐτῶν, πολλὰ δὲ τιμήματα τῆς Πελοποννήσου
ἐξηκολούθουν κατεχόμενα ὑπὸ τῶν ἀρχαίων κα-
τοίκων, ὡς μαρτυρεῖ τὸ «περὶ κτίσεως τῆς Μο-
νεμβασίας» χειρόγραφον τῆς ἐν Τουρκίᾳ βιβλιο-
θήκης, ὁποῦ δὲ βεβαίωτο ὅτι τὸ ἀνατολικὸν τῆς Πε-
λοποννήσου μέρος, ἀπὸ Κορίνθου μέχρι Μαλέας
ἄκρας, οὐδέποτε ὑπὸ Σλαύων κατελήφθη. Καὶ ἐν
ταῖς «χρηστομαθειαῖς δὲ ἐκ τῶν τοῦ Σαύωνος
γεωγραφικῶν», γινομένου λόγου περὶ Πελοπόν-
νήσου, ἀναφέρονται ὑπὸ Σλαύων καταληφθεῖ-
σαι μόναι αἱ δυτικαὶ τῆς χερσονήσου χῶραι. Οἱ
Σλαῦοι δ' οὗτοι ἐν ἡσάν ἐπιδρομῆς, ὡς οἱ πρὸ
αὐτῶν, οἵτινες λεηλατήσαντες ὄψιν τῆς χώρας
ἠδυνήθησαν, ἐπαγέκαμψαν μετὰ τῆς λείας εἰς
τὰς ἐστίας αὐτῶν, ἀλλὰ φυγάδες, διωκόμενοι ὑπὸ
τῶν Βουλγάρων ἐκ τε Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας
καὶ ζητούντες ἄσυλον εἰς χώραν φέρουσαν ἀ-
ραιὸν ὄπωσθον πληθυσμὸν ἕνεκα τῆς νόσου.
Ἰπὸ τοιαύτην ἰδιότητα ἐλθόντες καὶ ἐγκαταστά-
θέντες ἐν ὄρισμένοις τῆς χερσονήσου μέρεσιν,
ὡς προείρηται, καὶ οὐχὶ ἐν ἀπάσαις ταῖς πεδιά-
σιν «*ἄς εἰσῆλθον* ἐξ ὀλοκλήρου κατέσχον» κατὰ τὸν
κ. Philippson, ἐγένοντο εὐπρόσδεκτοὶ ὑπὸ τῶν
κυρίων τῆς χώρας, τῶν ἐπαρκοῦντων οὐ μόνον
πρὸς ἄμυναν τῶν ἰδίων αὐτῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ
πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐκ τῆς συγχρόνου ἐπι-
δημίας δεκατισθέντων κατοίκων αὐτῆς τῆς πρω-
τεύουσας τοῦ τότε γνωστοῦ πεπολιτισμένου κό-
σμου.

Ἐἶνε λοιπὸν βέβαιον, ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ
κ. Philippson, ὅτι κατὰ τὴν 8ην ἑκατονταετηρίδα
πολυάριθμα στίφη Σλαύων *μετηγάστεισαν* εἰς Πε-
λοπόννησον καὶ ἀπετάλεσαν τὸ πρῶτον ἕξνου
λαοῦ στρώμα, ὑπερέπεκάθισαν ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου
Ἑλληνισμοῦ, πλὴν ἀμφισβητεῖται ἡ ἕκτασις τῆς
χώρας, ἣν οὗτοι κατέσχον. Περὶ τελείας ἐξουσί-
σεως τῶν Ἑλλήνων (κατὰ τὸν Φαλμεράυερ) δὲν
δύναται νὰ γείνη λόγος, διότι εὐρίσκομεν τοὺς
τελευταίους μετ' ὀλίγον τοσοῦτον ἰσχυροῦς, ὥ-
στε ἐν βραχεῖ χρόνῳ διαστήματι ἠδυνήθησαν νὰ
ἐξελληνίσωσι τὰ εἰσβαλλόντα Σλαυικὰ πληθῆ.
Τὸ μόνον ἔρειομα ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ δίδουσι,
σὺν τοῖς ἱστορικοῖς μαρτυρίαις, τὰ ὀνόματα τῶν
τόπων. Ἐκ τούτων διδασκόμεθα ὅτι τὰ ἰσχυρὰ
μέρη ἔμειναν ἀποκλειστικῶς ἐν χερσὶ τῶν Ἑλ-
λίνων, διότι ταῦτα διέτηρξαν σχεδὸν ἅπαντα
τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ αὐτῶν ὀνόματα. Ἐν τοῖς
πεδιάσιν ἐξ ἐναντίας εὐρίσκομεν σλαυικὰ ὀνό-
ματα τόπων καθ' ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον. Οὐ-
δὲν τῆς χώρας μέρος ἔμεινεν ἐλεύθερον ἐκεί-
νων! Ἐν τισὶ μὲν ἀπαντῶσιν ἀθρόα, ἐν ἑτέροις
δὲ μόνον σποραδικῶς. Ἐλάχιστα ἀπαντῶσιν ἐν
τοῖς ἀνατολικῶς τῆς Πελοποννήσου, ἰδίᾳ ἐν τε
Κορινθίᾳ καὶ Ἀργολίδι, μικρὸν δὲ τι πλεον ἐν
Κυνουρίᾳ καὶ τῇ μεσημβρινοανατολικῇ χερσονή-
σῳ τῆς Μαλέας ἄκρας. Ἐν τῇ ἀνατολικῇ Πελο-
ποννήσῳ διέτηρήθησαν εἰσέτι κατὰ τὸ πλείστον
τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ ὀνόματα, ἐφόσον δὲν ἀντε-

(α) Ἐν ἀρχῇ τῆς 8ης ἑκατονταετηρίδος, οὐδὲν ὑπῆρχεν
εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην κράτος τὸ δυνάμενον, ἔστω καὶ πόρ-
ρωθεν, νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει μοναρ-
χίαν λόγῳ βιομηχανίας, ἐμπορίας, ναυτιλίας καὶ διοικητικῆς
τάξεως καὶ ἐμπερίειας (Κ. Παπαρρηγοπούλου Ἱστορ. Ἑλλ.
ἔθνος, τ. 3 σ. 367).

κατέστησαν κατόπιν δι' Ἀλβανικῶν. Ἐξ ἐναντίας ἀπαγῶσι Σλαυικὰ τόπων ὀνόματα ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἀρκαδίᾳ, Ἀχαΐᾳ, Ἠλείᾳ, Μεσσηνίᾳ, ἐπὶ τοῦ Ταυγέτου καὶ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Εὐρώτου, τοσοῦτον πολὺ ἀριθμῶ, ὥστε ἀναγκαζόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι αἱ πεδιάδες τῶν ἐπαρχιῶν τούτων, ἂν οὐχὶ ἀποκλειστικῶς, οὐχ ἥττον περισσῶς ὑπὸ Σλαύων ὠκοῦντο.

Ἴνα δειχθῆ ἡ τέλειον ἢ ἀλήθεια περὶ τῆς ἰσχύος τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, ὑπομνησκόμεν τῷ ἀναγνώστῃ ὅτι κατὰ τὴν 84ν καὶ 91ν ἑκατονταετηρίδα (κατὰ τὴν ἐποχὴν δηλ. τοῦ ἐκσλατισμοῦ τῆς Πελοποννήσου κατὰ Φαμεράτῃ), αἱ Πάτραι, ἡ Κόρινθος, αἱ Θάβαι, αἱ Ἀθῆναι καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις ἵκμαζον ἔνεκα τῶν βιομηχανικῶν αὐτῶν καταστημάτων, ἐν οἷς κατεσκευάζοντο τάπητες πολυτελεῖς, καὶ μεταξωτὰ καὶ λινὰ καὶ πορφυρᾶ ὑφάσματα, ἀξιοθαύμαστα διὰ τε τὴν λεπτότητα τῆς τέχνης καὶ τὴν καλαισθησίαν τῶν ἐργαζομένων αὐτά. Πίνες δ' ἠγόραζον τὰ πολυτίμητα ταῦτα ὑφάσματα. Οἱ Σλαῦοι οἱ ἐγκαταστάθεντες ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἐκσλαίνσαντες αὐτήν. Ἐν τῇ 91ῃ ἑκατονταετηρίδι ἀναφέρεται ἐν Πάτραις ἡ τῆς Δανηλίδος οἰκογένεια (ἀπὸ τοῦ ἀποθανόντος αὐτῆς συζύγου Δανιὴλ κληθεῖσα οὕτω), ἥτις διὰ τοῦ πολλοῦ αὐτῆς πλοῦτον κατέστησε τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν ἀληθῆ μεγαλόπολιν καὶ πρώτην ἐν Ἑλλάδι κατὰ τε τὸν πληθυσμὸν καὶ τὴν βιομηχανίαν, ποιούμενη χρῆσιν καλὴν τοῦ πολλοῦ αὐτῆς χρυσοῦ. Ἡ κινήτῃ αὐτῆς περιουσία, ἥτοι τὰ χρηματικά κεφάλαια, τὰ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ σκεῦη, τὰ πολυτελῆ ἱμάτια καὶ ἐπιπλά, τὰ πλοῖα καὶ τὸ πλῆθος τῶν δούλων καὶ ὑποζυγίων ἦσαν ἀντάξια βασιλείων, κατὰ τὴν μαρτυρίαν Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, τοῦ ὁποῖου ὁ ὀφθαλμὸς δὲν ἠδύνατο νὰ θαυμάθῃ εὐκόλως, καθὼ εἰθισμένος εἰς τὴν λαμπρότητα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει βασιλείων. Ἀξιόλογον τῆς Πελοποννήσου μέρος ἀνῆκεν αὐτῇ· πλὴν δὲ τούτων εἶχε πολλὰς δούλων μυριάδας, ἀπειρα βιομηχανικὰ καταστήματα, πολλὴν δὲ χρυσὴν καὶ ἀργυρὴν εἰς σκεῦη καὶ εἰς χεῖματα. Δὲν ἥτο δὲ δεσποτική, διότι, ὡς λέγει τὸ χρονοκὸν Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἠγαπάτο ἐν Πάτραις ὑπὸ τῶν πολλῶν εὐλοκρινῶς, οὐχὶ διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς (διότι καὶ ἄλλοι πολλοὶ πλοῦσιοι, ἔστω καὶ εἰς ἥττονα βαθμὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ πόλει), ἢ τὴν εὐγένειαν ἢ τὴν δύναμιν, ἀλλὰ διὰ τὴν χάριν, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν φιλάνθρωπίαν αὐτῆς. Ἐν τοῖς καταστήμασιν αὐτῆς κατεσκευάζοντο μεταξωτὰ ἱμάτια, τοσοῦτον λεπτῶς ἐξεργασμένα, ὥστε ἢ ἀφῆ αὐτὸν ὁμοίαιε τὴν τῆς ἀράχνης, ἔκαστον δὲ εἰς καλάμῳ κόνδυλον ἐνεβέβλητο. Ἡ Δανηλὶς κατεσκεύασεν ἐν τοῖς ἐν Πάτραις καὶ τῇ λοιπῇ Πελοποννήσῳ καταστήμασιν αὐτῆς μεγάλους καὶ λαμπροτάτους τάπητας, δι' ὧν ἐκάλυψε τὸ ἔδαφος τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ναῶν τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ, Μιχαὴλ τοῦ Ἀρχαγγέλου καὶ Ἡλιοῦ τοῦ Θεοβίτου. Μετὰ τὸν θάνατον δ' αὐτῆς, ὁ κληρονόμος δν

διώρισε, ἥτοι ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ προσώπου αὐτῆς φίλου αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Μακεδόνοιο Λέων ὁ σοφός, τοσοῦτους εὔρε δούλους, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς χιλίους τούτων καὶ νὰ πέμψῃ αὐτοὺς ἀποίκους εἰς τὸ κατὰ τὴν Ἰταλίαν θέμα τῆς Λογγοβαρίας. Ὁ βασιλεὺς ἔλαβεν ἐκ τῆς περιουσίας ἐκείνης ὡς ἴδιον κληρὸν, πλὴν τῶν εἰς ἄλλους ἀφειβέντων διὰ τῆς διαθήκης κληροδοτημάτων, ὀγδοῦκοντα κτήματα, πλὴν τῶν χρημάτων κτλ. Τοιοῦτους λοιπὸν ἀνθρώπους ἐχειρώσαντο καὶ ἐξεσλαΐσαν οἱ φυγάδες καὶ ποιμένες Σλαῦοι σὰς κύριοι Φαμεράτῃ καὶ Φίλιππων;

* *

Οἱ Σλαῦοι, βίον ποιμενικὸν καὶ νομαδικὸν διάγοντες, ἔζων εἰρηνικῶς ἐν διαφόροις μεμακροσμένοις χωρίοις, ἄτινα, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἐμόρφωσαν εἰς κοινότητα ὑπὸ ἰδίους φιλάρχους, Ζουπάνους καλουμένους. Κατόπιν ἀξήθεντες, ἤρξαντο νὰ χωρῶσι καὶ πρὸς τὰς πόλεις καὶ τὰ παράλια, οὗ ἔνεκα οἱ Ἕλληνες ἀντεπεξῆλθον κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς ἀπέκρουσαν· ὁ δὲ πατριότικος Στάυράκιος, πεμψθεὶς ὡς ἐπίκουρος τῷ 783 ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορίας Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας μετὰ στρατοῦ εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Ἑλλάδα, ὡς ἀναφέρει ὁ Θεοφάνης, αὐπέταξε πάντας καὶ ὑπὸ φόρον ἐποίησε τῇ βασιλείᾳ, ἐπῆλθε δὲ καὶ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ πολλὰν ἀιχμαλωσίαν καὶ λάφυρα ἤγαγε τῇ τῶν Ρωμαίων βασιλείᾳ.

Μετὰ τινα ὅμως ἔτη, τῷ 805 ἢ 807 ἐπὶ αὐτοκράτορος Νικηφόρου, οἱ Σλαῦοι ἀναλαβόντες ὁπόσους καὶ ἐποφθαλιμῶντες τὸν ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ἰδίους ἐν Πάτραις περισὸν πλοῦτον, ἀπόστασιν ἐννοήσαντες, καθὼ ὑποτελεῖς, κατὰ τὸν Πορφυρογεννήτου, καὶ συμμαχήσαντες μετὰ τῶν Σαρακηνῶν πειρατῶν, ἐπολιόρησαν τὰς Πάτρας ἀπὸ τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης. Οἱ ἀνδρεῖοι Πατριεῖς ὅμως κατῴρθωσαν οἶκον, γυμνασίαν λαβόντες παρὰ τῆς κυβερνήσεως ἐπικουρίαν, ἥς ὁ ἀντιπρόσωπος στρατηγὸς ἠδρευεν ἐν Κορίνθῳ, ν' ἀποκρούσῃ μὲν τοὺς Σαρακηνούς, νὰ καταρροπώσῃ δὲ κατὰ κράτος τοὺς Σλαῦους, ὅπερ μαρτυρεῖ ὅτι αἱ Πάτραι εἶχον ἐγγχωρίους ἀρχὰς ἰσχυρῶς ὀργανωμένας καὶ δυναμένας νὰ ὀπλίωσι πληθυσμὸν πολὺ ἀριθμῶν καὶ ἐνεργόν. Οἱ δὲ Σλαῦοι, μετὰ τὴν πανωλεθρίαν, ἦν ὑπέστησαν ὑπὸ μόνων τῶν Πατρῶν, διότι ὁ στρατηγὸς ὁ ἐκ Κορίνθου ἐπίκουρος ἐπελθὼν, εἶπθεσε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ τροπαίον, ἀφιερόθησαν δίκην ἀνδραπόδων, διαταγῇ τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου, εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου, τῇ συγκρομῇ τοῦ ὁποῖου, κατὰ τὴν τότε κοινὴν πεποίθησιν, συνετελέσθη ἡ ἐξόντωσις τῶν ἐπὶ πλοῦτων τούτων «μετὰ πάσης τῆς φαμιλίας καὶ συγγενείας καὶ πάντων τῶν προσοκόντων αὐτοῖς, ἐτι δὲ καὶ πάσης τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν». «Ἐκτοτε δέ, λέγει ὁ Πορφυρογεννήτου, οἱ ἀφορισθέντες Σκλαβηνοὶ ἐν τῇ μητροπόλει καὶ τοὺς στρατηγούς καὶ τοὺς βασιλικούς καὶ πάντας τοὺς ἐξ ἔθνων ἀποστελλομένους πρέσβεις, ὡς ὁμήρους

διατρέφουσιν, ἔχοντες ἰδίους καὶ τραπεζοποιοὺς καὶ μαγείρους καὶ πάντας τοὺς παρασκευάζοντας βρώματα, τῆς μητροπόλεως εἰς αὐτὰ μηδὲν καινοτομουμένης, ἀλλ' αὐτοὶ οἱ Σκλαβηνοὶ ἀπὸ διανομῆς καὶ συνδοσίας τῆς ομάδος αὐτῶν ἐπισυνάγουσι τὰς τριαύτας χρείας». Ποῦ λοιπὸν αἱ μυριάδες τῶν κραταιῶν Σλαύων, αἱ δεσπόασαι τῆς ὅλης Πελοποννήσου καὶ ἐξαλείψασαι ἀπὸ αὐτῆς πᾶν ἴχνος Ἑλληνισμοῦ; Πῶς μετὰ μίαν ἡτταν ὑπετάγησαν οἱ ἀγέρωχοι οὗτοι δεσπότηαι καὶ ἀγογγύστως ὑπέμειναν νὰ δουλεύουσιν ἐν τῷ ναφ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου καὶ νὰ ὑπηρετῶσι καὶ διατρέφωσιν ἐξ ἰδίων πάντα τὸν ἐπισκεπτόμενον τὴν μητρόπολιν ξένον; (α) Ἐάν ἅπανσα ἡ δύναμις τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Σλαύων ἦν ἡ συγκεντρωθεῖσα περὶ τὰς Πάτρας, πρὸς καταστροφὴν καὶ διαρπαγὴν τῆς πόλεως, βεβαίως δὲν ἦτο σημαντικὴ, ἀφοῦ καὶ μεθ' ὅλην τὴν ἐπικουρίαν τῶν Σαρακηνῶν, ἠττήθησαν κατὰ κράτος ὑπὸ μόνων τῶν κατοίκων τῆς πόλεως, ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῆς κεντρικῆς κυβερνήσεως. Ἐάν δ' ἦσαν καὶ ἄλλοι, τότε διατί δὲν ἐξηκολούθησαν τὸν ἀγῶνα, ἐπιτιθέμενοι τὸ δεύτερον κατὰ τῶν Πατρῶν ἢ καθ' ἑτέρων πόλεων, ἠττον ἀκμαίων καὶ ὀχυρῶν τῶν Πατρῶν; Ἡ λοιπὸν ἅπαν τὸ μάχιμον τῆς φυλῆς ταύτης συνεξεστράτευσεν καὶ συγκατεστράφη περὶ τὰς Πάτρας, τῶν λευγάνων αὐτῆς καταδικασθέντων εἰς αἰώνιαν δουλείαν, ἢ μέρος μόνον τούτων «ἀπόστασιν ἐνόησε» τὸ δὲ λοιπὸν ἐξηκολούθησε διάγον τὸν ἥρεμον τοῦ ποιμένου βίον, οὐδένα παρενοχλοῦν οὐδὲ παρενοχλούμενον παρ' οὐδενός, ἀλλ' ὑποκύπτον εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. (ἔπεται)

ΕΓΚΕΝΤΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΝΟΦΘΑΛΜΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΜΥΓΔΑΛΗΣ

Ὡς τροφὸς τοῦ δένδρου τούτου δύνανται κυρίως νὰ χρησιμεύσωσι διὰ μὲν τὰ ξηρὰ καὶ θερμὰ κλίματα (ὡς τὸ τῆς Ἑλλάδος) αἱ ἐκ σπορᾶς προερχόμεναι νεαρὰ σκληροπυρηνοὶ ἀμυγδαλαὶ, διὰ δὲ τὰ ὑγρότερα καὶ βορειότερα μέρη προτιμᾶται ἡ ἐκ σπορᾶς ἢ ἐκ παραφυάδων ἐρρίζων προερχομένη κοινὴ δαμασκηνή.

Αἱ μᾶλλον ἐν χρήσει μέθοδοι εἶνε τρεῖς

Α'. Ἐγκεντρισμός δι' ἡμισείας σχισμῆς.

Ἡ πράξις αὕτη περιεγράφη εἰς τὸ περὶ ἐλαίας κεφάλαιον (ἴδε σχ. 1). Ὁ κορμὸς τῆς τροφοῦ τέμνεται οὐχὶ ὀριζοντίως ἀλλὰ κατὰ κεκλιμένον ἐπίπεδον. μόνον δὲ τὸ ἐν τρίτον τῆς ἐπιφανείας τῆς τομῆς παραουσιάζει διὰ καταλλήλου πελεκήματος ἐπίπεδον ὀριζόντιον εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου γίνεται σχισμὴ χωροῦσα

(α) Ὁ ἀρχιεπισκοπικὸς τῶν Πατρῶν θρόνος προήχθη ἔκτοτε εἰς μητροπολιτικόν, ἔχοντα ὑπ' αὐτὸν τὰς ἐπισκοπὰς Μεθώνης, Κορώνης καὶ Λακεδαιμόνος.

μέχρι τῆς ἐντερῶνως ἢ καὶ ὀλίγον περαιτέρω. Πρὸς ἐπίτευξιν τῆς σχισμῆς ταύτης ἔνθα πρόκειται νὰ εἰσαχθῆ τὸ σφηνοειδὲς μέρος τοῦ κέντρου ἀρκεῖ νὰ εἰσαγάγῃ τις ἐντὸς τοῦ ξύλου ἐπιπολαίως μόνον τὴν κοπίδα τοῦ ἐγχειριδίου καὶ νὰ σείσῃ ἀκολουθῶς αὐτὴν καταλλήλως δι' ἐπανειλημμένων πρὸς τὰ πλάγια κινήσεων. Ἡ πράξις αὕτη ἐκτελεῖται κατὰ Μάρτιον ἢ καὶ κατὰ τὰ τέλη Φεβρουαρίου πρὸ τῆς ἐξκνήσεως, ἐνοσεῖται, τῆς ἀμυγδαλῆς.

Β'. Ἐνοφθαλμισμὸς κοινός.

Οὗτος ἐκτελεῖται καθ' ἓν περιεγράφη προηγουμένως πρόπον (ἴδε σχ. 4) κατὰ Μάτιον καὶ Ἰούλιον, ὁπότε ὀκτὼ ἡμέρας μετὰ τὴν προσκόλλησιν ἐπὶ τῆς τροφοῦ τοῦ ἐνοφθαλμοῦ ἐνθέματος ἀποκεφαλίζεται αὕτη μέχρι μικρᾶς ἀποστάσεως (10 περίπου ἑκατοστομέτρων) ἀπὸ τοῦ κέντρου. Τὸ μέτρον τοῦτο διευκολύνει σπουδαίως τὴν ταχεῖαν ἀνάπτυξιν τοῦ προσκυληθέντος ὀφθαλμοῦ, τὸ ὅποτον ἄλλως διατρέχει τὴν κίνδυνον νὰ ξηρανθῆ ποῖν μεταβληθῆ εἰς νεκρὸν βλαστόν. Ὁ ἐνοφθαλμισμὸς τῆς ἀμυγδαλῆς δύναται προσέτι νὰ ἐκτελεσθῆ καὶ κατὰ Ἰούλιον καὶ Αὐγούστον, ὁπότε ὁ προσκολλώμενος ὀφθαλμὸς ἀναβλαστάνει πολὺ βραδύτερον ἢτοι κατὰ τὸ τέλος τοῦ προσεχοῦς χειμῶνος. Ὁ ἐνοφθαλμισμὸς τῆς ἀμυγδαλῆς γίνεται συνήθως πλησίον τῆς βάσεως νεαροῦ κορμοῦ. Ἀμέσως δὲ μετὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην κόπτονται εἰς τὴν τροφὸν αἱ κορυφαὶ ὄλων τῶν κλάδων τῆς κόμης ἔπειτα δὲ ἐνώνουνται οὗτοι καὶ περιδέονται εἰς τι σημεῖον, ὅπως γίνεται πολλάκις εἰς τὰ κλήματα τῶν ἀμπέλων. Ἡ κόμη τῆς τροφοῦ ἀπόκόπτεται ὀλόκληρος μετὰ τὸ τέλος τοῦ πρώτου χειμῶνος.

Γ'. Ἐνοφθαλμισμὸς δι' ἐνθέματος αὐλοειδοῦς.

Ἐκτελεῖται, ἐπὶ σκληροπυρηνοῦ ἀμυγδαλῆς κατὰ Ἰούλιον καὶ Αὐγούστον εἰς τινὰ μέρη τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας. Τὴν περιγραφὴν τῆς μεθόδου ταύτης τοῦ ἐμβολιασμοῦ εὕρισκε τις προηγουμένως εἰς τὸ περὶ συκῆς κεφάλαιον (Σχῆμα 9).

ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΡΟΔΑΚΙΝΕΑΣ

Ἡ ροδακινέα (Προύμνη περσικὴ) ἐμβολιάζεται πρὸ πάντων ἐπὶ τῆς σκληροπυρηνοῦ ἀμυγδαλῆς, ἐπὶ τῆς κοινῆς δαμασκηνῆς (Προύμνης τῆς οἰκιακῆς) ἐπὶ τῆς κοινῆς ροδακινέας καὶ σπανίως ἐπὶ τῆς μαχαλεβίου κερασέας (κοινῶς ἀγριοκερασίδας).

Ἡ συνήθης μέθοδος τοῦ ἐμβολιασμοῦ τῆς ροδακινέας εἶνε

Ὁ κοινὸς ἐνοφθαλμισμὸς (Σχ. 4. Περὶ ἐλαίας).

Ἡ μέθοδος αὕτη περιεγράφη ἀρκούντως εἰς προηγούμενον κεφάλαιον.